

Siniša Vuković
Split

NARĀCĀNJA

*Prijevod s latinske Nove Vulgate na idiom čakavskog jezika Selaca na Braču
starozavjetne knjige »Tužaljke«*

U cjelokupnosti starozavjetnih knjiga *Tužaljke* spadaju među one specifičnije. Pjesničko je to djelo ispjevano u intonaciji pokorničkih iliti prozbenih psalama i u formi što podsjeća na *Pjesmu nad pjesmama*. Za razliku od *Pjesme*, koja je sastavljena od osam stavaka, *Tužaljke* su komponirane u pet cjelina međusobno povezanih temom razaranja Jeruzalema i bugarenjem nad njegovom sudbinom kao i usudom samoga naroda. Koristim ime *Tužaljke*, prema *Jeruzalemskoj Bibliji* (Zagreb, 1994.).

Po kanonu i starogrčke *Septuaginte* i latinske *Nove Vulgate* knjiga *Tužaljke* nalazi se odmah iza knjige proroka Jeremije, dok se u nomenklaturi židovske *Biblije* ona svrstava među – Spise. Hebrejsko joj je ime *Kinoth*, starogrčko *Thrēnoi*, a latinsko *Threni* iliti *Lamentationes*.

Vrijeme nastanka ove knjige najbolje datira i presumpcijski fiksira francusko izdanje glasovitoga TOB-a (*Tradusion oecuménique de la Bible. Édition intégrale. Ancien Testament*, Paris, 1997.), čije su egzezeze i interpretacije posredstvom skupine autora/prevoditelja predstavljene hrvatskoj publici u vidu *Ekumenske Biblije (Stari zavjet s uvodima i bilješkama Ekumenskog prijevoda Biblije)*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011.). U uvodniku *Tužaljki*, tamo, među inim, stoji: »Bezimennost i različitost tužaljki postavljaju pitanje njihova datiranja. Ako je teško potvrditi određeni red njihova sastavljanja, u svakom slučaju je jasno da sve tužaljke datiraju prije kraja progonstva 538. godine i da mnoge pojedinosti (osobito u drugoj i četvrtoj tužaljci) upućuju na blizinu događajima iz 587. godine. Može biti da prva tužaljka seže sve do prve deportacije 598. godine. Žalost u psihičkoj i moralnoj bijedi političke i vjerske katastrofe, pokajanje zbog grešnog vladanja koje je prisililo Boga

da uništi svoj narod, nada vjere u Gospodina, gospodara povijesti, daju ovoj knjizi tragičnu ljepotu i izražavaju poruku koja, vezana uz ove posebne okolnosti, ostaje aktualnom kroz stoljeća.«

Prve četiri elegije *Tužaljki* sastavljene su od 22 kitice duž kojih je stubokom proveden alfabetski princip gradbe (kao, uostalom, i u nekolicini psalama u *Psal-tiru*), što će reći da svaka od kitica započinje svojim slovom, onako kako se koje linearno i pojavljuje u židovskom alfabetu: Alef, Bet, Gimel, Dalet... Za razliku od prve, druge i četvrte, treća tužbalica organizirana je tako da svaki od po tri stiha u svakoj kitici započinje istim slovom. Ovaj pjesnički postupak bio je motiviran razlozima praktičnosti, jer su se tužaljke tako lakše mogle recitirati i pjevati naizust. Redosljed po alfabetičnosti, preteći tehnike akrostiha, omogućavao je izvođaču lakšu orijentaciju u memoriji.

A pjevale su ove tužaljke, u ona doba, 9. Ab-a (što će reći petog *per turnum* mjeseca tijekom godine počevši od Pashe, odnosno 28./29. srpnja), na spomen razaljivanja Hrama 587. godine pod vojskovođom Nabukodonozorom, ali su se te lamentacije nastavile deklamirati i u povodu razaranja Hrama od strane Rimljana, što se dogodilo na isti dan, 70. godine *post Christum natum*, pod Titovom soldačijom.

U nas u Dalmaciji bila je drevna glagoljaška praksa u pučkom pjevanju po crkvama izvoditi ove elegije, a koja je ponegdje zadržana i dandanas, najčešće prenošena usmenom predajom s koljena na koljeno bez ikakvih notnih zapisa. Neke se tužaljke pjevaju solistički, kao poslanice, a one druge (najčešće peta, koja je u Vulgati bila naslovljena kao – *Molitva Jeremije proroka*), kao skupne zbarske izvedbe, uglavnom na antifonijski način: kad se zbor podijeli nadvoje u dva reda klupa (*banaka*) u crkvi ili na koru, pa svaka strana naizmjenice pjeva redom jednu po jednu strofu. U starim liturgijskim knjigama ovi potresni lirski epicediji nisu bili nazivani tužaljka ili tužbalicama, već su se pjevali kao – *Plač Jeremije proroka*.

Premda su i Židovi i kršćani kroz stoljeća autorstvo ove biblijske knjige pripisivali proroku Jeremiji, već dugo vremena teolozi takvo autorstvo poriču, izvlačeći svoje zaključke iz inih svetopisamskih knjigâ, stilova pjesnikovanjâ, ali i Jeremijina odnosa prema događajima u vremenu kad je djelovao, što se može iščitati iz njegove stvarne proročke knjige. Zato se u staroj *Vulgati*, koja je stoljećima bila kanonski biblijski tekst Katoličke crkve, ova starozavjetna knjiga titulirala kao *Lamentationes Jeremiae prophetae*, dok u revidiranom izdanju sad već *Nove Vulgate* iz 1986. godine – s kudikamo izjednačenijom latinštinom u odnosu na ishodišni tekst napisan na (masoretskoj) hebrejštini – njezino službeno ime iza kojega stoji i Crkva, jest: *Lamentationes*.

Autorstvo ove knjige podavalo se proroku Jeremiji na temelju fragmenta iz Druge knjige Ljetopisa, gdje stoji: »I Jeremija je protužio za Jošijom. I svi pjevači

i pjevačice spominju u tužbalicama Jošiju do danas; uveli su ih u običaj u Izraelu, i eno su zapisane u Tužbalicama« (2 Ljet, 35,25; citat prema *Jeruzalemskoj Bibliji*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1994.). Međutim, ozbiljni hermeneutičari na temelju komparativnih analiza smatraju kako čak nije postojao usve jedan jedincati autor ovih pet pjesama, već sumnjaju kako je tih pjesnika bilo više...

U metričkom smislu prve četiri žalopojke ispjevane su u ritmu hebrejskih nadgrobica (*kinah*), što će reći da je svaki stih dijerezom podijeljen na dva dijela: i to tako da je drugi polustih u odnosu na prethodni kraći za jedan slog. (Zato se u svim zapadnim prijevodima, gotovo na svim jezicima, svaki stih hebrejskog izvornika grafetički donosi kao distih, ili čak kitica, s tim da nije zabilježen slučaj dosljednog alfabetskog/abecednog podudaranja – budući je to iznimno teško uvlas postići – kao ni provođenja spomenutog ritma nadgrobica s apokopiranim drugim polustihom.) Ta insuficijencija silabe adekvatna je cezuri u vokalnom pjevanju, mjestu na kojem se uzima zrak pri disanju, te redukcija zvučnog sloga ustupa mjesto uzdahu. A taj uzdah upravo sugerira plačljivost, odnosno tugaljivost samih elegija što je, ustvari, već nekako zadano i u samom još na početku ovog teksta spomenutom imenu ove knjige na hebrejskom jeziku, *Kinoth*, s obzirom na to da je rečena riječ nekoversna žalosna eksklamacija u značenju: »Ah, kako?« I, sav je taj doživljaj motiviran pogledom na uništeni i razvaljeni grad Jeruzalem...

Peta elegija, inače najkraća, ne sastoji se od 22 kitice, koliko je dakle slova u židovskom alfabetu, već od 22 stiha, za svako slovo po jedan. Također, ova peta dionica *Tužaljki* jedina nije ispjevana u spomenutom ritmu nadgrobica, nego su oba polustiha u svakom od njih 22 versifikacijski posvema slogovno izjednačena.

U bogatoj biblijskoj prevodilačkoj praksi u Hrvatskoj dosad postoji dvadesetak različitih prijevoda knjige *Lamentationes*, među kojima su verzije i na štokavskom i na čakavskom i na kajkavskom jeziku. Nisu sve tiskom objavljene, ni cjelovito ni partikularno, ali vrijedi istaknuti četiri manuskripta koji su dostupni u zagrebačkim arhivima. Najstariji je tekst kompletne tzv. *Poljičke Biblije* iz 1768. godine, čakavski prijevod koji je u dva sveska bio načinio nezaređeni klerik Ivan Nikola Bugardelli, a nalazi se u arhivu HAZU-a. Ime konkretne starozavjetne knjige je: *Tužbe Jeremie Proroka*. Drugi tekst ima identično ime kao i prethodni (*Tužbe Jeremije Proroka*), prezbitera iz Splita Mihovila Jurjetinović-Ivakića Kaštelanina, koji je autor štokavskog prijevoda cjelovitoga Novog zavjeta u četiri sveska pod imenom: *Pismo Sveto Staroga Zakona Pučkoga Razglasa* (1794.). Ujedno, ovo je bio prvi pokušaj egzegetskog tumačenja svetopisamskog teksta u hrvatskoj bibliističkoj povijesti. Čuva se u depou Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Biskup Maksimilijan Vrhovac početkom XIX. stoljeća bio je pokrenuo projekt Biblije na kajkavštini, uključivši i angažiravši u nj nekoliko traduktora. Taj je

pothvat ostao nedovršen, ali je pronađen i objavljen kompletni Novi zavjet čiji je autor Ivan Rupert Gusić i objavljen je kao *Sveto pismo Novoga zakona* 2018. godine), zatim *Psaltir* prevoditelja Antuna Vranića (*Psalmi*, 2016.), dok je Vranićev prijevod knjige *Plach, iliti Narekuvanja Jeremie Proroka* iz 1820. godine do dandanas ostao u rukopisu. Pohranjen je u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, na Odjelu Metropolitanske knjižnice Zagrebačke nadbiskupije.

Zadnji od četiri spomenuta netiskana rukopisa jesu *Jeremijine Tužaljke (Elegije)*, na kojima je 1928. godine radio svećenik Antun Sović. On je preveo cijeli Stari zavjet, ali je njegovo djelo odbačeno iz jezičnih razloga. On je, naime, kao rođeni kajkavac, bio otišao na nekoliko godina u Šumadiju kako bi savladao štokavštinu koja je u međuvremenu bila standardizirana, pa je u svoj prijevod interpolirao odveć srbizama što se nije sviđjelo naručiteljima iz vrha Crkve u Zagrebu. Kompletni rukopisni Sovićev prijevod Staroga zavjeta (neki su dijelovi šapirografirani), smješten je u Nadbiskupijskom arhivu, Metropolitani, na zagrebačkom Kaptolu.

Kao kuriozitet vrijedi navesti i fakt kako prijevod *Biblije* Bartola Kašića nema ni jednu proročku knjigu među svojim koricama, pa tako ni knjigu *Tužaljki*. Ali, čak i stručnijoj javnosti slabo je poznat podatak kako je Janko Oberški kao samostalni libar objavio baš *Tužaljke proroka Jeremije* (Zagreb, 1943.), izravno s hebrejskog izvornika, poprativši svoj prijevod vrlo skrupuloznom hermeneutičkom studijom. To je jedincati u nas separatno objavljeni prijevod ove starozavjetne knjige.

Neka svemu bude pridodano i kako je knjiga *Lamentationes* bila među prvim uopće tiskanim biblijskim dijelovima na jednom od hrvatskih jezika; štoviše, upravo na onom s izrazitim čakavskim značajkama. Bio je to libar *Proroczi*, koji su protestanti 1564. godine na latinici štampali u jednom samostanu u Urachu nedaleko od Tübingena. To su bili učinili marni sljedbenici Martina Luthera i reformacijske doktrine »sola scriptura«, nakon što su već bili objavili dvosveščani kompletni Novi zavjet iliti *Novi testamenat* u prijevodu Antona Dalmatina i Stipana Konzula Istranina na glagoljičnom i ćirilničnom pismu (1562. i 1563.). Nedavno je taj dvosveščani *Novi testamenat* dočekao i reprintirana faksimilska izdanja na ishodišnim pismima, ali i transliteriranu verziju na latinici. Također, i *Proroczi* su nanovo tiskani u Mostaru 2002. godine.

Širok je i spektar imenâ kojima su hrvatski prevoditelji krstili ovu starozavjetnu dionicu – fragment kojeg onomastičkog spektra mogao se primijetiti dosad i u ovom proemiju – a ja sam se odlučio na titul *Naricānja*; jerbo, to je besjeda koja u mojem čakavskom jeziku selačkog idioma najviše odgovara semantičkom polju tužaljki ili lamentacijâ. Naricanje je sasvim patetičan način pučkoga tradicijskog oplakivanja pokojnika, hlencanja za mrtvacem, i, taj je običaj ipak bio kudikamo razvedeniji u dalmatinskom kontinentu negoli po dalmatinskim otocima. Štoviše, nerijetko su narikače iz Zagore navraćale na škoje za novčanu naknadu obavljati

posao profesionalnih plakateljica, ali ta je praksa malne utrнула i jedva da se još ponegdje u izvornom obliku i ostvaruje.

Ovaj moj vlastiti čakavski prijevod starozavjetne knjige *Lamentationes* s Nove Vulgate dvostruki je ekskluzivitet u našoj suvremenoj biblijskoj traduktološkoj aktivnosti. Prvi je taj što je ovo, koliko znam po dostupnoj literaturi, prvi u nas s Nove Vulgate ostvareni prijevod na neki od hrvatskih jezika; i drugi, što se u prozodiji prvi put poštuje već spominjano pravilo židovskih nadgrobnica: da je drugi polustih za jedan slog kraći od onoga koji mu prethodi... Nitko se dosad nije bio odlučio na takav postupak, nitko u cjelokupnoj prevoditeljskoj kroatološkoj biblistici – uračunavajući u to jezična iskustva i čakavštine i štokavštine i kajkavštine – nije bio posvetio postizanju ritmičkog pariteta između originalnoga hebrejskog prateksta *ad fontes* i ma kojega od hrvatskih jezičnih idioma.

Proučivši ama baš sve prijevode ove starozavjetne knjige u praksi hrvatskog svetopisamskog prevoditeljstva, te pridodavši tome sva iskustva kajkavaca i štokavaca u susjedstvu – bogata iskustva srpskih, bošnjačkih i crnogorskih izdanja, ali i onih na slovenštini i makedonštini – nisam naišao na primjer koji bi iole bio prisposodiv ovome ovdje donesenom, što sam ga u ruho čakavskog jezika mojega bračkoga selačkoga idioma po svim pravilima židovskih jadikovki proveo i preveo neposredno s *Nove Vulgate*.

Na ovom sam projektu radio tijekom srpnja i kolovoza 2019. godine u obiteljskoj kući u mojim bračkim Selcima, konzultirajući sva dotad objavljena izdanja na prostoru bivše države, ali i nebrojenih primjeraka tiskanih na više verzija vlastitog im jezika u Njemačkoj i Češkoj, Slovačkoj i Poljskoj, Italiji i Francuskoj, Španjolskoj i Engleskoj... Tako da ovaj uvodni tekst prvotisku mojega prijevoda *Naricānja* predstavlja, istom, skicu iliti nacrt budućoj studiji koju kanim napisati za publiciranje ovoga literarnog pothvata tad već u vidu samostalne knjige.

LAMENTATIONES

ELEGIA PRIMA

Jerusalem humiliate et derelicta

ALEPH

1 Quomodo sedet sola
civitas plena populo!
Facta est quasi vidua
domina gentium;
princeps provinciarum
facta est sub tributo.

BETH

²Plorans plorant in nocte,
et lacrimae eius in maxillis eius;
non est qui consoletur eam,
ex omnibus caris eius:
omnes amici eius spreverunt eam
et facti sunt ei inimici.

GHIMEL

³Migravit Iudas prae afflictione
et multitudine servitutis;
habitat inter gentes,
nec invenit requiem:
omnes persecutores eius
apprehenderunt eam
inter angustias.

DALETH

⁴Viae Sion lugent,
eo quod non sint qui veniant ad
sollemnitatem;
omnes portae eius destructae,

NARĀNJA

PRVŌ NARĀNJE

Jeruzòlim poniŕžen i napušĉen

ALEF

1 Kakò sedĭ usāmjeno
mĭsto krcāto pūkon!
Uĉinĭlo se je u ũdovu
ĉā kumpari meju pūciman;
a princĭpēša ol regijūnā
uĉinjēna je za kampātik.

BET

²Plākānjen hlēnca po ĉĭlĭman noĉĭman,
sūze su po kosirĭcān njeĝovĭn;
nĭ kòga da bi ga utĭši,
ol svĭh šinjòrĭh njeĝovĭh:
svĭ su ga kumpāri obandunāli
i uĉinĭli se u dūšmane.

GIMEL

³Izlāskāna Judĕja u nenādĭnji je
zaradi žeštòke nāke suŕānjšĉĭne;
i pribĭva meju pūciman,
ne nahòdēĉ poĉĭnūĉā:
svĭ su je laskadūrĭ ĉapāli
srid stišĉānēga progadūrā.

DALET

⁴Pròĝoni ol Sijūnā tugūjedu,
nĭkòr ne dohòdi na fijĕru;
dòjedān portūn mu je razvāljĕn,
popĭ njeĝovi uzdišedu,

sacerdotes eius gementes,
virgines eius afflictæ,
et ipsa oppressa amaritudine.

dükice su njegöve u nenādinji,
i vās je isturnān zarad gorčikā.

HE

HE

⁵Facti sunt hostes eius in capite,
inimici eius in securitate,
quia Dominus afflixit eam
propter multitudinem iniquitatum ejus;
parvuli eius ducti sunt captivi
ante faciem tribulantis.

⁵Tākmaci njegövi učinjèni su u glavārè,
a dūšmani njegövi dōšli su na sigūro,
jerbo je Gospodār jūr bi avelī njēga
zarad velēti nepošćenjīh njegövīh;
đicu mu odvèli u sužānjšćinu
prida licōn ol dešperadūnīh.

VAU

VAU

⁶Et egressus est a filia Sion
omnis decor eius;
facti sunt principes eius velut cervi
non inventes pascuæ
et abierunt absque fortitudine
ante faciem persequentis.

⁶I reterā se je ol cērē ol Sijūnā
svēga dekoracijūnā njēzinēga;
učinīle se glavešīne u jelīne
kī njānci pāše nīndīr ne nahōdīdu
i nī šamaštrāni šemučādu
prida laskadūrōn njīhovīn.

ZAIN

ZAJIN

⁷Recordata est Jerusalem
dierum afflictionis suæ et
prævaricationis,
omnium desiderabilium suorum,
quæ habuerat a diebus antiquis,
cum caderet populus eius in manu
hostili,
et non esset auxiliator;
viderunt eam hostes
et deriserunt interitum eius.

⁷Spomīnje se Jeruzōlim u vīn
vrimenīman
u dnēviman nenādinje i ševerjānja,
svīh līpōstīh svojīh,
iž stārīh dōbīh,
sāl pūk njegōv pāda ū rūke
dūšmanīman,
nīma nīkoga da bi mu bīž pomōga;
dūšmāni tō glēdādu i njegōvēn
podrugījedu se poginūcū.

HETH

HET

⁸Peccatum peccavit Ierusalem,
propterea abominabilis facta est;
omnes, qui glorificabant eam,
spreverunt illam,

⁸Grūbo je sagrīši Jeruzōlim,
učinī se u gadariju;
svī, ča sū ga čāstīli, nenāvīdīdu ga,
jerbo su upānāli rūgō njegövo:

quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens
conversa est retrorsum.

ōn jūr tĕkār uzdiše
nāse se okriće.

TETH

TET

⁹Sordes eius in fimbriis eius,
nec recordata est finis sui;
deposita est vehementer,
non habens consolatorem.
»Vide, Domine, afflictionem meam,
quoniam erectus est inimicus!«.

⁹Šporkica mu njeĝova niza skūtĕ,
nī bī nī pensā na svīhu svojū;
strahovito se je vās deštrigā,
nīma kōga da ga utīši.
»Vīj, Ğospodāru, nenādinju mojū,
jerbo se je poldīga dūšmanin!«.

IOD

JOD

¹⁰Manum suam misit hostis
ad omnia desiderabilia eius,
quia vidit gentes
ingressas sanctuarium suum,
de quibus praeceperas,
ne intrarent in ecclesiam tuam.

¹⁰Rūku svojū dūšmanin mĕće
nada svīn misīrōn svojīm,
jerbo je bī vīdī nārōde
ulīst u Svetišće svojĕ,
kīman si tī jūrve bī befĕl svōj udri,
da ne ūjdedu u skūpšćinu tvoju.

CAPH

KAF

¹¹Omnis populus eius gemens,
et quaerens panem;
dederunt pretiosa quaeque pro cibo
ad refocillandam animam.
Vide, Domine, et considera
quoniam facta sum vilis!

¹¹Vās pūk njeĝōv uzdiše,
išćūc bokūn krūha;
dājedu svĕ svojĕ vrīdnōsti za spīzu
kakō bidu rinovāli ānīm svōj.
Vīj, Ğospodāru, i košiderāj
kōko nenāvīdīdu mĕne!

LAMED

LAMED

¹²O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite et videte,
si est dolor sicut dolor meus,
quem paravit mihi,
quo afflixit me Dominus
in die irae furoris sui.

¹²Ō svī vī, čā grĕtĕ po progadūrīman,
ma nū ošervājte se i nū vījte,
jĕ jĕma dī faštīdija kakōv je mōj,
i ča gā je bī paričā za mĕne,
pōklen me je bī velĕ avēlī Ğospodār
u dnĕv ol žeštōkĕga bīsa svojĕga.

MEM

¹³De excelso misit ignem,
in ossa mea immisit eum;
expandit rete pedibus meis,
convertit me retrorsum:
posuit me desolatam,
tota die maerore confectam.

NUN

¹⁴Vigilavit super iniquitates meas,
in manu eius convolutae sunt
et impositae collo meo;
debilitavit virtutem meam:
dedit me Dominus in manu,
de qua non potero surgere.

SAMECH

¹⁵Sprevit omnes fortes meos
Dominus in medio mei;
vocavit adversum me conventum,
ut contereret iuvenes meos:
Torcular calcavit Dominus
virgini filiae Iudae.

AIN

¹⁶Idcirco ego plorans,
et oculus meus deducens aquas,
quia longe factus est a me consolator
reficiens animam meam;
facti sunt filii mei desolati,
quoniam invaluit inimicus.«

PHE

¹⁷Expandit Sion manus suas,
non est qui consoletur eam;
mandavit Dominus adversum Iacob

MEM

¹³Svisokēga je skalà ògānj,
i u košćè mi ga mètnu;
rastēgā je mrižu mi kolo nōg,
i obālī me je nāuznāk:
ostāvī me je čā samcātēga,
po vās dněv ražalōščēn vėhnen.

NUN

¹⁴Inkargā je nādā me nepošćēnja mojā,
ča mī jih je su rŭkōn svojōn zatēga
i nā vrāt mi jih je navālī;
svėhnŭ je krĭpošću mojŭ:
prĭdā me je Gospodār ũ rŭke,
iž kĭh se ne mōgen škapulāt.

SAMEH

¹⁵Vāzē je svė nē sforcāne mojē
Gospodār iž srĭ srĭdē mēne;
sāzvā je kōntra mēne šedŭtu,
za istrvīt momčŭjke mojē:
U tŭrnu ismēčĭ me je Gospodār
mēne dŭkicu čēr ol Judėje.

AJIN

¹⁶Zarad tēga, ěvoga nā, plāčen,
i jōko mojē čĭdi vōdu,
odalēčēn je ol mēne mōj tĭšitej
kĭ bi bĭ kapac pokrĭpĭt ānim mōj;
učinjēni su mi sĭni zapŭšćenĭman,
jerbo jih je dŭšmanin mōj dā šuperāt.«

PE

¹⁷Rašĭrĭ je Sijŭn rŭke svojē,
ma ga nĭ tĭšiteja njēmŭ;
narēdĭ nin je bĭ Gospodār kōntra Jākē

in circuitu eius hostes eius:
facta est Ierusalem
quasi polluta menstruis inter eos.

SADE

¹⁸»Iustus est Dominus,
quia contra os eius rebellis fui.
Audite, obsecro, universi populi,
et videte dolorem meum:
virgines meae et juvenes mei
abierunt in captivitatem.

COPH

¹⁹Vocavi amicos meos,
et ipsi deceperunt me;
sacerdotes mei et senes mei
in urbe consumpti sunt,
quia quaesierunt cibum sibi,
ut refocillarent animam suam.

RES

²⁰Vide, Domine, quoniam tribulor;
efferbuerunt viscera meus,
subversum est cor meum in memetipsa,
quoniam valde rebellis fui;
foris orbavit me gladius
et domi mors.

SIN

²¹Audi, quia ingemisco ego,
et non est qui consoletur me;
omnes inimici mei audierunt malum
meum,
laetati sunt quoniam tu fecisti.
Adduc diem, quem proclamasti,
et fient similes mei.

da ga okružīdu dūšmani njeĝōvi:
učinī se je mejū njīman Jeruzōlim
kakō šporkīca ol ženē za markēza.

CADE

¹⁸»Pošćenjačina je vī nāš Gospodār,
jerbo san bī kōntra jūst njeĝōvīh.
Čūjte, priklinjen vas, svē pūke ol svīta,
i vījte vō mojē kumpatīvānje:
dūkice mojē i mlādōst mojā
partījedu u sužānjšćinu.

QOF

¹⁹Zāzvā san prījateje mojē,
ma su me nī privārīli;
popī mojī, starešīne mojē
skonsumāli su se u mīstu,
iščājūc sēbi manjatīve,
zarad ostāt na dundārū.

REŠ

²⁰Vīj, Gōspodāru, kōko san dēšperān;
ishmūtān mi je vās drōb detrōnko,
razvāljeno mi je sŕce u prsīman,
jerbo san bī velē pūn hajdučije;
vānka sīčē me māč
a u kūci smŕt.

ŠIN

²¹Čūjedu me, bomē, kakō uzdahnjījen,
i nī ga bīlo kī bi me utīši;
svī su dūšmani mojī čūli nenādīnju
mojū,
i naslađījedu se ča sī mi tō učinī.
Dāj da dōjde dnēv, kī si pronoštīkā,
pa da se prōjdedu kakō i jā.

THAU

²²Ingrediatur omne malum eorum
coram te,
et fac eis,
sicut fecisti mihi
propter omnes iniquitates meas;
multi enim gemitus mei,
et cor meum maerens”.

ELEGIA SECUNDA

Jerusalem eversa

ALEPH

2 Quomodo obtexit caligine in furore suo
Dominus filiam Sion!
Proiecit de caelo in terram
gloriam Israel
et non est recordatus scabelli pedum
suorum
in die furoris sui.

BETH

²Praecipitavit Dominus
nec pepercit omnia pascua Iacob;
destruxit in furore suo
munitiones filiae Iudae;
deiecit in terram, polluit
regnum et principes eius.

GHIMEL

³Confregit in ira furoris sui
omne cornu Israel;
avertit retrorsum dexteram suam

TAU

²²Nekä svà malicija njihova,
isprolongâ se prida tēbon,
učin su njiman, kakò si su mēnon
akōnto svīh nepošćenjīh mojīh;
jerbo je velè mojīh uzdahnjīvanjīh,
i sīce je mojè avelivēno.«

DRÛGO NARĪCĀNJE

Jeruzòlim razvāljēn

ALEF

2 Kakò je kalādōn pokrī u bīsū
Gospodār cēr svojū ol Sijūnā!
S nebēs je nā zemju obālī
svū fālū od Israjīla
nī se spomēnū fundamētīh ol nōg
u nī dnèv ol jīdēnja svojēga.

BET

²Deštrīgā je Gospodār ne trīpnūć
svū cīlu belècu Jākinū;
razvālī je u jīdū svojēmu
fortīce ol Judējine dūkice;
sravnā je sa zemjōn, i raspošćenī
krājēstvo i glavārè njegōve.

GIMEL

³Islomī je u bīsū svojēmu
svè rožīne od Israjīla;
olvrātī je desničū svojū

a facie inimici
et succendit in Iacob quasi ignem
flammae devorantis in gyro.

DALETH

⁴Tetendit arcum suum quasi inimicus,
firmavit dexteram suam quasi hostis,
et occidit omne,
quod pulchrum erat visu,
in tabernaculo filiae Sion;
effudit quasi ignem indignationem suam.

HE

⁵Factus est Dominus velut inimicus,
deglutivit Israel,
deglutivit omnia moenia eius,
dissipavit munitiones eius
et multiplicavit in filia Juda
maerorem et maestitiam.

VAU

⁶Et dissipavit quasi hortum saepem
suam,
demolitus est tabernaculum suum;
oblivioni tradidit Dominus in Sion
festivitatem et sabbatum
et despexit in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem.

ZAIN

⁷Reppulit Dominus altare suum,
maledixit sanctuario suo;
tradidit in manu inimici
muros domorum eius:
vocem dederunt in domo Domini
sicut in die sollemni.

oda ličà ol dūšmanīh
i razažgā je ōn u Jākovu plāmīk
ognjēni čā gucā svē kolo sēbe.

DALET

⁴Natēgā je lūk svōj kakò dūšmanin,
kā takmāc isprūži rūku svojū,
pobī je svē ča jē jōku drāgo vidīt,
nada kućērkon čerē ol Sijūnā;
ōn je detrōnko kò ōgānj
vās bīs svōj bī iskrēnū.

HE

⁵Učinī se Gospodār kò dūšmanin,
pogucā je līpo Israjīla,
pogucā je svē mīrē njegōve,
razvālī fortice njegōve
i uduplā je u cēri iž Judēje
ražalošćenje i dešperacijūn.

VAU

⁶Kā gomīlu ol vřtla mu obālī je,
i nāskrōz deštrīgā kućērāk njegōv;
butā je Gospodār u zāudobīt
fēšte i subōte na Sijūnū
u bīsū svojēmu žeštōkēn ōn je
nenāvīdi i krājā i popā.

ZAJIN

⁷Reterà je ol sēbe Gospodār oltār svōj,
proklēšćinu bāci na Svetišće svojē;
i prīdā je ū rūke dūšmānske
svē mīrē ol domōv njegōvih:
glās su dāli u kūci ol Gospodārā
nāko kakò u dnēve ol blājđāna.

HETH

⁸Cogitavit Dominus dissipare
murum filiae Sion;
tetendit funiculum,
et non avertit manum suam a perditione;
et in luctum redegit antemurale et murum:
pariter elanguerunt.

TETH

⁹Defixae sunt in terra portae eius;
perdidit et contrivit vectes eius.
Rex eius et principes eius in gentibus;
non est lex,
et prophetae eius non invenerunt
visionem a Domino.

IOD

¹⁰Sederunt in terra,
conticuerunt senes filiae Sion,
consperserunt cinere capita sua,
accincti sunt ciliciis;
abiecerunt in terram capita sua
virgines Ierusalem.

CAPH

¹¹Defecerunt prae lacrimis oculi mei,
efferbuerunt viscera mea;
effusum est in terra iecur meum
super contritione filiae populi mei,
cum deficeret parvulus et lactans
in plateis oppidi.

LAMED

¹²Matribus suis dixerunt:
»Ubi est triticum et vinum?«,

HET

⁸Namislī je bī Gospodār razvālīt
nē mīrē ol ćerē ol Sijūnā;
rastēgā je ōn bī i konopčiči svōj,
nī fermā rūku u razvaljēnju;
i na tūgū je svē i baštijūnē i mīrē:
i jelnō i drūgo jēlnāko su izlēgli.

TET

⁹Profundāli su se ū zemju portūni
njegōvi;
islomī je i izgubi krakūnē njīhove.
Krāj i glavāri su meju pūkon;
a nī nīkakove Rēgule,
profēte njīhove ol Gospodārā
ni ne dobījedu prezentānja.

JOD

¹⁰Sedīdū na klehū i mučīdū
ćere starešin ol Sijūnā,
posīpādu su lūgōn glāvu svojū,
pripašījedu se su kōstrēti;
i ki zemjī glāve prignjījedu
dūkice ol Jeruzōlima.

KAF

¹¹Skonsumāne su mi jōči ol sūz,
ushmūtā se je cīli drōb mōj;
i ū zemju se je iskrēnūla jētra mojā
zarad dēštriga ćerē ol pūka mojēga,
jerbo i dicā i dičići jūrve
umīredu po kālān u mīstu.

LAMED

¹²Govōrīdu māterān svojīman:
»Dī su van šenica i vīnō?«,

cum deficerent quasi vulnerati
in plateis civitatis,
cum exhalarent animas suas
in sinu matrum suarum.

MEM

¹³Cui comparabo te vel cui assimilabo te,
filia Ierusalem?
Cui exaequabo te et consolabor te,
virgo, filia Sion?
Magna est enim velut mare contritio tua;
quis medebitur tui?

NUN

¹⁴Prophetae tui viderunt tibi
falsa et stulta
nec aperiebant iniquitatem tuam,
ut converterent sortem tuam;
viderunt autem tibi oracula
mendacii et seductionis.

SAMECH

¹⁵Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per viam;
sibilaverunt et moverunt caput suum
super filiam Ierusalem:
»Haecine est urbs, quam vocabant
perfectum decorem,
gaudium universae terrae?«

PHE

¹⁶Aperuerunt super te os suum
omnes inimici tui;
sibilaverunt et fremuerunt dentibus
et dixerunt: »Devoravimus;
en ista est dies, quam exspectabamus:
invenimus, vidimus.«

dōklen pādādu kō ol zlēdi
svūdīr po kālān ol mīsta,
i dōklen ānim svōj izdīšedu
u nīdriman ol mātēr svojih.

MEM

¹³Su čin komparāt i su kīn poravnāt,
ćêrce ol Jeruzōlima tēbe?
Su kīn te stāvīt, kakō te utīšīt,
dūkićice, ćêrce ol Sijūnā?
Tvōj je patimēnat kakō mōre;
i sāl kō da izlīči tēbe?

NUM

¹⁴Profēte tvoje vīdīli su tēbe
kroz falšitād i inganāvānje
nīsū nijānci olkrīli nepošćēnja tvoja,
pa da ol sužānjšćine olvrātīdu tēbe;
i vīdīli su tēbe kakō pronoštikānje
ol falšitādi i kakō te izlāskāt ćā.

SAMEH

¹⁵Plēšćedu rukān zaradi tēbe
svī nī ćā grēdū progadūrōn;
zvīžđedu ma i vrtejādu su glāvān
akōnto ćerē ol Jeruzōlima:
»Jē tō tō mīsto, ćā ōće rēc famōža
belēca,
učinjenō na alegrijū cīlēga svīta?«

AJIN

¹⁶Otvārādu nā te jūsta
svī nī dūšmani tvoji;
zvīžđedu škrġūćūc zūbīman
i govōrēc: »Požērmo ga;
ēvo nī dnēv, ća smō ga čekāli:
Nāšli smo ga, vīdīmo ga.«

AIN

¹⁷Fecit Dominus, quae cogitavit;
complevit sermonem suum,
quem praeceperat a diebus antiquis:
destruxit, et non pepercit.
Et lactificavit super te inimicum
et exaltavit cornu hostium tuorum.

SADE

¹⁸Clamet cor tuum ad Dominum
super muros filiae Sion;
deduc quasi torrentem lacrimas
per diem et noctem.
Non des requiem tibi,
neque taceat pupilla oculi tui.

COPH

¹⁹Consurge, lamentare in nocte
in principio vigiliarum,
effunde sicut aquam cor tuum
ante conspectum Domini;
leva ad eum manus tuas
pro anima parvulorum tuorum,
qui defecerunt in fame
in capite omnium compitorum.

RES

²⁰»Vide, Domine, et considera,
cui feceris ita;
ergone comedent mulieres fructum suum,
parvulos diligenter fovendos?
Num occidetur in sanctuario Domini
sacerdos et propheta?

SIN

²¹Iacuerunt in terra foris
puer et senex;

PE

¹⁷Učinî je Gospodâr, ča jè namîsli;
ispûnî je šermûnè kê je bì dâ,
befêl, ča gâ je dâvno bì udri:
razvâlî te je mîrne dūšè.
I razveselî je nada tèbon dūšmâne
uspjëntâ rôg tâkmaciman tvojiĵman.

CADE

¹⁸Vapĵje srčce tvoje ki Gospodarû
nada mîriman čerè ol Sijûnâ;
nekâ ti kò pòvodâj tečedû sùze
i priko dnèva ma i priko nôci.
Nemôj dâvât nikadare počinûčâ sèbi,
ni dâ oldâhne ândel ol jôka tvojeĵga.

QOF

¹⁹Ustân se, i vapĵjâj po cîlu nôc
u počêlû kal bdĵju gvârdĵje,
prolĵ kakò vòdu srčce svoje
prida lîcôn ol Gospodârâ;
poldiž prama njèmu rûke svoje
za žĵvjênje dičice tvoje,
kojâ ti òl glâda umîredu
na svâkèn kantûnû po kâlân.

REŠ

²⁰»Vĵj, Gôsposdârû, i košiderâj,
ma kòmu si tĵ vò učinĵ;
â će ženân tukât jĵst frûte svoje,
dičicu ča jĵh jûr ašĵštĵdu?
Jè tukâlo u svetĵšcu ol Gospodârâ
bĵlo zaklât i kurâta i profêtu?

ŠIN

²¹U kâlân ležĵdû po zemĵĵ
i momčĵjci i starčĵci;

virgines meae et iuvenes mei
 ceciderunt in gladio:
 interfecisti in die furoris tui,
 percussisti nec misertus es.

THAU

²²Vocasti quasi ad diem sollemnem,
 qui terrerent me de circuitu,
 et non fuit in die furoris Domini,
 qui effugeret et relinqueretur:
 quos fovi et enutrivī,
 inimicus meus consumpsit eos«.

ELEGIA TERTIA

Querimonia, sensus spei, solacium

ALEPH

3 Ego vir videns paupertatem meam
 in virga indignationis eius.

ALEPH

²Me minavit et adduxit
 in tenebras et non in lucem.

ALEPH

³Tantum in me vertit et convertit
 manum suam tota die.

BETH

⁴Consumpsit pellem meam et carnem
 meam,
 contrivit ossa mea.

dükice i mladīci moji
 obāljeni su su mäčōn:
 ubī si jih u dněv ol bīsa svojēga,
 i zatūkā si jih brěz sentimēnta.

TAU

²²Zāzvā si kakō na dněv ol blājdāna,
 odasvükud nē ča mē strāšīdu,
 u dněv bīsa ol Gospodārā nī bī nīkōr,
 kī bi se bī škapulā i utēka čā:
 nē kē san olgoji i olhrāni,
 njih mi je dūšmanin deštrigā.«

TRĚĆE NARIČANJE

Tūžēnje, sentimēnat od ūfānja, tūšēnje

ALEF

3 Čejādē san kō je vīdīlo siromāšćinu
 poda šprūžinōn ol bīsa njeğōvēga.

ALEF

²Ōn me je odvē i ōn me je potīra
 u tmīcu, a nē u luminažitād.

ALEF

³Kōntra mēne je dīza i obrēca
 u svē dněve svojē rūku svojū.

BET

⁴Skonsumā je kōžu mojū i mēso mojē,
 i ismrvī mi je svō vō koščē mojē.

BETH

⁵Aedificavit in gyro meo
et circumdedit me felle et labore.

BETH

⁶In tenebrosis collocavit me
quasi mortuos sempiternos.

GHIMEL

⁷Circumaedificavit adversum me, ut
non egrediar,
aggravavit compedem meum.

GHIMEL

⁸Sed et cum clamavero et rogavero,
exclusit orationem meam.

GHIMEL

⁹Conclisit vias meas lapidibus quadris,
semitas meas subvertit.

DALETH

¹⁰Ursus insidians factus est mihi,
leo in absconditis.

DALETH

¹¹Semitas meas subvertit et confregit me;
posuit me desolatam.

DALETH

¹²Tetendit arcum suum et posuit me
quasi signum ad sagittam.

BET

⁵Obgrādī me je svēga òkolo
obložī su žūčjon i mūkōn.

BET

⁶Mětnū je u škurècu mène
kò mrtvacè vikovišnje.

GIMEL

⁷Obzīdā me je da ne bi izlīza,
otešā mi je verūge mojè.

GIMEL

⁸Ma kal san ga priklinja i molī,
olbāci je moljēnje mojè.

GIMEL

⁹Zagrādī mi je štrāde su facādān,
razvālī je svè putīce mojè.

DALET

¹⁰Medvīdon čā pāna učinī se je mēni,
bī je lijūnōn paricānīn ūsokrēt.

DALET

¹¹Razvālī mi je pūtè i razbī je mēne;
i učinī me je ražalōšćenēga.

DALET

¹²Natēgā je lūk svōj i mētnū je mēne
kakò i sinjāl za šajēte svojè.

HE

¹³Misit in renibus meis
filias pharetrae suae.

HE

¹⁴Factus sum in derisum omni populo
meo,
canticum eorum tota die.

HE

¹⁵Replevit me amaritudinibus,
inebriavit me absinthio.

VAU

¹⁶Et fregit in glareā dentes meos,
depressit me cinere.

VAU

¹⁷Et repulsa est a pace anima mea,
oblitus sum bonorum.

VAU

¹⁸Et dixi: »Periit splendor meus
et spes mea a Domino.«

ZAIN

¹⁹Recordare paupertatis et
peregrinationis meae,
absinthii et fellis.

ZAIN

²⁰Memoria memor est
et tabescit in me anima mea.

HE

¹³Zabī je u bubrīge mojè
sīne iz tūlice mojè.

HE

¹⁴Učinī san se na rūgò svēn pūkū mojčmu,
pīvādu mi podrugūjske pīsmo po vās
dněv.

HE

¹⁵Nasītī me je su gorčīkōn,
napojī me su pelīnon.

VAU

¹⁶Razbī mi je zūbe sa škājōn,
i uvālī me je u lūg.

VAU

¹⁷I odalēčēn je ol mīra ānim mōj,
i zaudōbī san nò svè dobrēga.

VAU

¹⁸I rēkā san: »Ižvampīlo je žīvjēnje mojè
ama i ūfānje mojè u Gospodārā.«

ZAJIN

¹⁹Spomēn se siromāšćine i smūcānja
mojčga,
spomēn se trūdīh mojīh i pelīna i žūči.

ZAJIN

²⁰Jā se jūrve dobrò tēga spomīnjen
i krāvī se u mēni ānim mōj.

ZAIN

²¹Haec recolams in corde meo,
ideo sperabo.

HETH

²²Misericordiae Domini, quia non
sumus consumpti;
quia non defecerunt miserationes eius.

HETH

²³Novae sunt omni mane,
multa est fides tua.

HETH

²⁴»Pars mea Dominus, dixit anima mea;
propterea exspectabo eum.«

TETH

²⁵Bonus est Dominus sperantibus in eum,
animae quaerenti illum.

TETH

²⁶Bonum est praestolari cum silentio
salutare Dei.

TETH

²⁷Bonum est viro, cum portaverit
iugum ab adolescentia sua.

IOD

²⁸Sedebit solitarius et tacebit,
cum istud imponitur ei.

ZAJIN

²¹Tò pensān u sŕcu mojĕn,
i tāko se i ũfān.

HET

²²Samaritānščina je ol Gospodārā,
nĭsmò deštrigāni;
jerbo nĭ ni prišūšila mizerikòrdija njegòva.

HET

²³Ponāvjādu se svākĕga jùtra,
vĕli je fidelacijūn tvòj.

HET

²⁴Ānim mōj govòri: »Gospodār je dĭl mōj;
i zaradi tĕga se ũfān ũ nje.«

TET

²⁵Dòbar je Gospodār ufajūćĭman ũ nje,
i onĕn ānimu kojĭ išĕe njĕga.

TET

²⁶Dobrò je ĉĕkāt ga muĉĉĕ
nò šalvānje òl Boga.

TET

²⁷Dobrò je ĉejadĭnu podnĭšāt
brĭme iž dĭtĭnjstva svojĕga.

JOD

²⁸Nekā sedĭ usāmĭjĕn i muĉĉĕ,
kal se tò napŕti na njĕga.

IOD

²⁹Ponet in pulvere os suum,
si forte sit spes.

IOD

³⁰Dabit percutienti se maxillam,
saturabitur opprobriis.

CAPH

³¹Quia non repellat in sempiternum
Dominus.

CAPH

³²Quia si afflixit, et miserebitur
secundum multitudinem
miseriordiarum suarum.

CAPH

³³Non enim humiliat ex corde suo
et affligit filios hominum.

LAMED

³⁴Conterere sub pedibus suis
omnes victos terrae.

LAMED

³⁵Declinare iudicium viri
in conspectu vultus Altissimi.

LAMED

³⁶Pervertere hominem in iudicio suo,
num Dominus haec ignora?

JOD

²⁹Nekä mětne u präh jüsta svojä,
břž se jöščec jëma čën üfät.

JOD

³⁰Nekä dä zalopätit se po kosirčici,
bomë će se ön möč naužit afröntih.

KAF

³¹Jërbo, Gospodär nıkoga
ne olbäca zänavik.

KAF

³²Jërbo, jë i avelije, ön i pomilluje
naprama vëlön samaritänščini svojön.

KAF

³³Jërbo, ne činī ön nıkomu poniženje
ölsrca
niti dāje kumpatit sīniman
čovičānskiman.

LAMED

³⁴Kal se i trjādu pol nogān
svī pržunjērī ol zemjē.

LAMED

³⁵Kal se izvřce čovičje pravō
prid obrāzōn ol Svevišnjëga.

LAMED

³⁶Kal se krivinā mëće čejadinu u šentēnci,
ma jë mogučē da će Gospodär tō injorät?

MEM	MEM
³⁷ Quis est iste, qui dixit, et factum est? Dominus non iussit?	³⁷ Kî je ni kî je rëka bi, pa je tãko i bilo? À ni Gospodãr tò svè tãko bi zapovìdi?
MEM	MEM
³⁸ Ex ore Altissimi nonne egrediuntur et mala et bona?	³⁸ Jè ne izahòdi iz jùst ol Svevišnjëga i nõ svè zlëga i nõ svè ol dobrëga?
MEM	MEM
³⁹ Quid murmurabit homo vivens, vir pro peccatis suis?	³⁹ Zaradi čësa mñnje čovik jòšćec živ, čejãdè u svojñ sagrišënjiman?
NUN	NUN
⁴⁰ »Scrutemur vias nostras et quaeramus et revertamur ad Dominum.	⁴⁰ »Taštãjmo i istrãžmo progadũrè svojè i obrãtìt nan se je ki Gospodãrũ.
NUN	NUN
⁴¹ Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in caelos.	⁴¹ Poldignimo mĩ srca nãša su rukãn prama Gospodãrũ na nebesìman.
NUN	NUN
⁴² Nos inique egimus et rebelles fuimus; idcirco tu inexorabilis fuisti.	⁴² Sagrišili smo i inãdili smo se; zarad tëga se niš pũsti izmolit.
SAMECH	SAMEH
⁴³ Operuisti in furore et percussisti nos; occidisti nec pepercisti.	⁴³ Ti si se zamotã bison i lãskã si nas; ubivã si nas brèz špãrãjuć ikoga.
SAMECH	SAMEH
⁴⁴ Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.	⁴⁴ Ti si se obložì su òblãkon, da ni molitva ne mòge pròć.

SAMECH

⁴⁵In eradicationem et abiectionem
posuisti nos
in medio populorum.

PHE

⁴⁶Aperuerunt super nos os suum
omnes inimici.

PHE

⁴⁷Formido et fovea facta est nobis,
vastatio et contritio.«

PHE

⁴⁸Rivos aquarum deducit oculus meus
in contritione filiae populi mei.

AIN

⁴⁹Oculus meus lacrimas effundit nec
tacet,
eo quod non sit requies.

AIN

⁵⁰Donec respiciat et videat
Dominus de caelis.

AIN

⁵¹Oculus meus affligit animam meam
prae cunctis filiabus urbis meae.

SADE

⁵²Venatione venati sunt me quasi avem
inimici mei gratis.

SAMEH

⁴⁵Ti si učinĩ ol nās i smečë
i škovāce meju pūciman.

PE

⁴⁶Otvārādu na nās jūsta svojā
svĩ nĩ pūsti dūšmani nāši.

PE

⁴⁷Přpa i jāma učinjēni su nāmin,
za opustošēnje i islomīčë.«

PE

⁴⁸Potočāci ol vōd tečũ iz jočijũh mojĩh
zarad dēštriga ol čēr ol pūka mojēga.

AJIN

⁴⁹Jōko mojē suzi brēz stāt,
jerbo nĩma vřimena za počinũt.

AJIN

⁵⁰Doklegōd ne poglēda s nebēs
i ne vřdi tō Gospodār.

AJIN

⁵¹Jōko mi mojē aveljje ānim mōj
zarad svĩh čērĩh iž mojēga mĩsta.

CADE

⁵²Kakō lovāči tĩčicu u kāči
lāškādu me dūšmani zāništa.

SADE

⁵³Perdiderunt in lacu vita mea
et icecerunt lapides super me.

SADE

⁵⁴Inundaverunt aquae super caput meum,
dixi: «Perii.»

COPH

⁵⁵Invocavi nomen tuum, Domine,
de profunditate lacus.

COPH

⁵⁶Vocem meam audisti: »Ne avertas
aurem tuam a singultu meo et
clamoribus.«

COPH

⁵⁷Appropinquasti in die, quando
invocavi te,
dixisti: »Ne timeas«.

RES

⁵⁸Iudicasti, Domine, causam animae
meae,
redemisti vitam meam.

RES

⁵⁹Vidisti, Domine, afflictionem meam;
iudica iudicium meum.

RES

⁶⁰Vidisti omnem furorem eorum,
universas cogitationes eorum adversum
me.

CADE

⁵³Uvālĵēn je u jāmu živōt mōj
nāsūto je stinje nādā me.

CADE

⁵⁴Vodā je dōšla nada glāvu mojū,
i bī san zajūstī: »Pogīnū san!«

QOF

⁵⁵Zāzvā san ĩme tvoĵē, Gōspodāru,
sa sāmēga podānka ol jāme.

QOF

⁵⁶Čū si glās mōj: »Ne začēp ūho svojē
na stenĵānje i vīkānje mojē.«

QOF

⁵⁷Bī si mi blīzū u dnēv, kal san te
zāzva,
i probesīdī si mi: »Nīmāj pĵpe!«

REŠ

⁵⁸Tī si, Gōspodāru, prisūđī ānimu
moĵēn,
i šentēncōn ol pĵava živōt mōj si šalvā.

REŠ

⁵⁹Vīdī si, Gōspodāru, nenādīnju mojū;
arbitrāĵ kakō spāda mēni pĵavedno.

REŠ

⁶⁰Tī si bī vīdi svē jīde nĵihove,
i pensīrē ol nĵih kōntra mēne.

SIN

⁶¹Audisti opprobrium eorum, Domine,
omnes cogitationes eorum adversum
me.

SIN

⁶²Labia insurgentium mihi et
meditationes eorum
adversum me tota die.

SIN

⁶³Sessionem eorum et resurrectionem
eorum vide:
ego sum psalmus eorum.

THAU

⁶⁴Reddes eis vicem, Domine,
iuxta opera manuum suarum.

THAU

⁶⁵Dabis eis duritium cordis,
exsecrationem tuam.

THAU

⁶⁶Persequeris in furore et conteres eos
sub caelis tuis, Domine.

ŠIN

⁶¹Čû si podrugîvānje nĵihovo,
Gòspodāru,
kã i svè pensrè nĵihove kôntra mène.

ŠIN

⁶²Dĵedzu pèšnje svojè i nãmisli nĵihove
sûprotîva mène po cĭle bòžje dnëve.

ŠIN

⁶³Nũ vĵj, i kal sedĭdũ i kal se dĵedzu:
su pĭsmicãn podrugĵjedzu se mēni.

TAU

⁶⁴Olvrãt nĵĭman dobĭću, Gòspodāru,
naprama dĭlĭh ol rũk nĵĭhovĭh.

TAU

⁶⁵Dãj tĭ nĵĭman tvrdocũ ol srca,
za ćũtĭt proklěšćinu tvoĵũ.

TAU

⁶⁶Prolãskãj jih u ĵĭdũ i deštrigãj tĭ nĵĭh
pol nebesĭman tvoĵĭman, Gòspodāru.

ELEGIA QUARTA

Calamitates in urbe obsessa

ALEPH

⁴ Quomodo obscuratum est aurum,
mutatum est obryzum optimum!
Dispersi sunt lapides sancti
in capite omnium platearum.

BETH

² Filii Sion incliti
et ponderati auro primo,
quomodo reputati sunt in vasa testea,
opus manuum figuli!

GHIMEL

³ Sed et thoes nudaverunt mammam,
lactaverunt catulos suos;
filia populi mei crudelis
quasi struthio in deserto.

DALETH

⁴ Adhaesit lingua lactantis
ad palatum eius in siti;
parvuli petierunt panem,
et non erat qui frangeret eis.

HE

⁵ Qui vescebantur voluptuose,
interierunt in viis;
qui nutriebantur in coccinis,
amplexati sunt stercora.

ČETVŔTO NARIČĀNJE

Nenāđinje u pokorenēn mīstu

ALEF

⁴ Kakò je nò poškūrilo zlāto,
kambijā mu se fini kolūr!
Rastrkālo se je stīnje posvēćeno
po svākīman kantūnīman u kālān.

BET

² Čāščeni nī sīni ol Sijūnā
mīreni kò zlāto nikāda,
sādār se cīnīdu kakò vřč ol gnjīle,
kakò đilo ol rūk lopīžarēvih!

GIMEL

³ Perfīn i đivje kūške razgalājedu sīse,
kakò bidu nadojīli māliće svojē;
ćere ol pūka mōga divjē su
kakvi je gòd i nōj na trzī.

DALET

⁴ Jazīk se je ditētu ol sīse
za nēbo prilīpī ol žējē;
dičīca išćedu pīnkicu krūha,
nī kōga da nin okīne kōmād.

HE

⁵ Nī kī su nikāda manjāli delikatēce,
sādār gīnedu i stradāvādu po kālān;
nī ča sū olgòjeni u grīmīzu,
vāda se sāl tūjādu po smećū.

VAU

⁶Et maior effecta est iniquitas filiae
populi mei
peccato Sodomae,
quae subversa est in momento,
et non laborabant in ea manus.

ZAIN

⁷Candidiores nazaraei eius nive,
nitidiores lacte,
rubicundiores in corpore coralliis,
sapphirus aspectus eorum.

HETH

⁸Denigrata est super carbones facies
eorum, et non sunt cogniti in plateis:
adhaesit cutis eorum ossibus,
aruit et facta est quasi lignum.

TETH

⁹Melius fuit occisis gladio
quam interfectis fame,
quoniam isti extabuerunt consumpti
a sterilitate terrae.

IOD

¹⁰Manus mulierum misericordium
coxerunt filios suos:
facti sunt cibus earum
in contritione filiae populi mei.

CAPH

¹¹Complevit Dominus furorem suum,
effudit iram indignationis suae;
et succendit ignem in Sion,
et devoravit fundamenta eius.

VAU

⁶Věće je nepošćenje ćerě ol pūka mōga
vengo je cilo sagrišćenje ol Sōdome,
kā se je bīla prosēla u sekūnd,
brěz da je dīgnūta rūkā nā nje.

ZAJIN

⁷Mladīci njězini biliji su bīli,
ol snīga, bīli biliji ol mlīkā,
i tīlih rumenījih ol korāljih,
belavišta lišja ol safirā.

HET

⁸Obrāz njīhōv dōšā je cīnji ol garbūnā,
i ne pripoznājedu se priko kālīh:
kōža nin se je prilīpīla uza kōsti,
učinīla se je sūhā koda drīvo.

TET

⁹Bōje je nīman posićenīman māčon
vēngo nīman ča jīh je glād umori,
jerbo pogībādu skonsumāni
zarad jālovōsti ol zemjē.

JOD

¹⁰Samaritāne ženē rūkōn svojōn
paričājedu dičicu svojū:
i učinīli su jih za spīzu sēbi
u dėštrigu ćerě ol pūka mōga.

KAF

¹¹Izvōji se je bī Gospodār u bīsū svojēmu,
i bī je izli žeštōkēga jīda svojēga;
ūžgā je ōn ōgānj u Sijūnū,
izgōrēc mu š njīn fundamēnte.

LAMED

¹²Non crediderunt reges terrae
et universi habitatores orbis,
quoniam ingrederetur hostis et inimicus
per portas Jerusalem.

MEM

¹³Propter peccata prophetarum eius
et iniquitates sacerdotum eius,
qui effuderunt in medio eius
sanguinem iustorum.

NUN

¹⁴Erraverunt caeci in plateis,
polluti sunt in sanguine,
ita ut nemo posset attingere,
lacinias eorum.

SAMECH

¹⁵»Recedite! Pollutus est«, clamaverunt
eis;
»Recedite, abite, nolite tangere!«.
Cum fugerent et errarent, dixerunt inter
gentes:
»Non addet ultra ut habitet in eis«.

PHE

¹⁶Facies Domini dispersit eos,
non addet ut respiciat eos;
facies sacerdotum non respexerunt
neque senum miserti sunt.

AIN

¹⁷Adhuc deficiunt oculi nostri
ad auxilium nostrum vanum?

LAMED

¹²Nīsù vïrovãli krãji ol zemjê
ni svï nï čã žïvedũ na svïtũ,
kakò bidu i tãkmaci i dũšmani
kroz portũn ulizli u Jeruzòlim.

MEM

¹³Zarad sagrišënjih ol nih profëtih
njegovih
i zarad nepošćenjih ol popih njegovih,
jerbo su u srï srïdê ol mïsta
kïrv pošćenjačïn prolïvãli.

NUN

¹⁴Šemućadu kãlãn kò çòrãvi,
cïli išpòrkãni su kïrvjon,
da nïkòr ne bï pïpnu,
tê vëšte njihove.

SAMEH

¹⁵»Reterãjte se! Vï išpòrkãni!«, vïkãli
su nin;
»Reterãjte se, bïžte, nïkoga ne dïrãjte!«.
Kakò su se kãrãli i snervãli, parlãlo se
u pũkũ: »Nëmã nin vïšje žïvjënja
vòde.«

PE

¹⁶Lïcê ol Gospodãrã rastrkãlo je njih,
vïšje se nêće ošervãvãt nada njih;
lïcïman ol kurãtih ne dãjedu rigvãrda
niti jëmãdu rëta naprama stãrïman.

AJIN

¹⁷I dãje se skonsumãjedu jòči nãše
zalũdũ čëkajũc ajutacijũn nãš?

In specula nostra respeximus
ad gentem, quae salvare non potest.

SADE

¹⁸Insidiati sunt vestigiis nostris,
ne iremus per plateas nostras.
»Appropinquavit finis noster, completi
sunt dies nostri,
quia venit finis noster«.

COPH

¹⁹Velociores fuerunt persecutores nostri
aquilis caeli;
super montes persecuti sunt nos,
in deserto insidiati sunt nobis.

RES

²⁰Spiritus oris nostri, unctus Domini,
captus est in fovies eorum,
de quo dicebamus: »Sub umbra sua
vivemus in gentibus.«

SIN

²¹Gaude et laetare, filia Edom,
quae habitas in terra Us;
ad te quoque perveniet calix,
inebriaberis atque nudaberis.

THAU

²²Completa est iniquitas tua, filia Sion,
non addet ultra ut transmigret te;
visitavit iniquitatem tuam, filia Edom,
discooperuit peccata tua.

S visočākà nășēga glėdāmo
na pūk, kī se ne mōge šalvāt.

CADE

¹⁸Pānādu nāmin kōrāke nășe,
da ne grēmō po kālān nășīn.
Krāj je năș blīzū, finīli su dnėvi năși,
apēna je arivāla svřha nășa.«

QOF

¹⁹Žveltiji su bīli laskadūrī năși
vengo sūri ōrli na nebesīman;
lāskāli su nas nada gorān,
dočekīvāli po trzān.

REŠ

²⁰Dāh ol jūst nășīh, křst ol Gospodārā,
bī je ćapān u jāmān nășīman,
obo kēn smo prāvjalī: »U vėn ošīnu
njegōvėn
živīt ćemo zānavīk meju svīn
nārōdīman.«

ŠIN

²¹Rādūj se i vesěl, ćeri od Ĕdōma,
tī, kojā živėš u tōn zemjī Hūsu;
dōć će i do prida tēbe žmūl,
opīt ćeš se i razgalāt.

TAU

²²Svršīlo je nepošćenje tvojė, ćeri ol
Sijūnā,
ōn te bomė višje nēće šāvāt u sužānjšćīnu;
kaštīgāt će ti nepošćenje, ćeri od Ĕdōma,
obznānīt će komplėto svā sagrišćenja
tvojā.

ELEGIA QUINTA

Oratio Jeremiae prophetae

5 Recordare, Domine, quid acciderit nobis;
intuere et respice opprobrium nostrum.

²Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostrae ad extraneos.

³Pupilli facti sumus absque patre, matres nostrae quasi viduae.

⁴Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra pretio comparamus.

⁵Iugum in cervicibus nostris minamur; lassus non datur requies.

⁶Aegyptiis dedimus manum et Assyriis, ut saturaremur pane.

⁷Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos iniquitates eorum portamus.

⁸Servi dominantur nostris; non est qui redimat de manu eorum.

⁹Vitae nostrae periculo afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.

¹⁰Pellis nostra quasi clibanus exusta est propter aestum famis.

¹¹Mulieres in Sion humiliaverunt, et virgines in civitatibus Iudae.

¹²Principes manu eorum suspensi sunt; facies senum honorem non habuerunt.

¹³Adulescentes molam portaverunt, et pueri in ligno corruerunt.

¹⁴Senes defecerunt de portis, iuvenes de choro psallentium.

¹⁵Defecit gaudium cordis nostri; versus est in luctum chorus noster.

¹⁶Cecidit corona capitis nostri;

PĚTO NARIČĀNJE

Moljēnje Jeremije profēte

5 Spomēn se, Gōspodāru, ča nās je snāšlo;
poglēdāj i vīj svō vō rūžēnje naše.

²Bāščinstvo naše dopālo je furēštiman, kūćišća naša pripāla su tujiniman.

³Učinili smo se kō u siročice brēz čāće, mātere naše deventāle su se u ūdove.

⁴Vōdu ča jē pījemo pinēžiman plāćāmo, drīvje naše sādār prama cīnī vazimjemo.

⁵Na vrātū nan je brīme, lāskādu nas; trūdñi smo i nīma nan počinūćā.

⁶Prūžili smo rūku Misīrciman i Ašīrciman,

svē kakō bismo se dōsita nabūbāli krūha.

⁷Čāće su naše zgrīšile i višje jih nī, i mī sāl nōsīmo nepošćēnja njihovala.

⁸Šerve nada nāmin jūrve gospodārīdu; nī ga kī bi olkūpi nās iž rūk njihovīh.

⁹U perikuložitādi ol životā nāšēga, mī sēbi krūha pril māčōn na trzi nabāvjamō.

¹⁰Ol žeštōke glādi kōža je naša kakō i pēć detrōnko izgōrena.

¹¹Ženē u Sijūnū raspošćenili su, i dūkice u grādīman po Judēji.

¹²Cesārē su obīšjāli svojīman rukān; a ni līcīman stārīh nīsū dāli rēta.

¹³Momčūjci su lavurāli na žīvnju, dicā su pādāla pol pīzon ol drīv.

¹⁴Nestāle su starešine sa portūnīh, i mlādi ne tūcedū višje u žice.

¹⁵Nī jūrve alegrīje u srēcīman nāšīman; balānje naše išlo je u ražalošćēnje.

¹⁶Pāla je krūna sa glāvē naše;

vae nobis, quia peccavimus!

¹⁷Propterea moestum factum est cor nostrum,

ideo contenebrati sunt oculi nostri,

¹⁸propter montem Sion, quia desolatus est:

vulpes ambulat in eo.

¹⁹Tu autem, Domine, in aeternum permanebis,

solum tuum in generationem et generationem.

²⁰Quare in perpetuum oblivisceris nostri, derelinques nos in longitudinem dierum?

²¹Converte nos, Domine, ad te, et convertemur;

innova dies nostros sicut a principio.

²²Ergone proiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer?

ājme nan se jerbo smo zgrīšili!

¹⁷Zarad tēga avelilo se je sīce naše, i zarad tēga pā je mrāk nada jōči naše,

¹⁸akōnto gorē Sijūn, kā je svā

opeljēšena:

i po kōn se sādār smūcādu i grēdū

lisice.

¹⁹Ma tī, Gōspodāru, durāt češ po svē vīke vikōv,

jūr prīstōje je tvojē ol kolīna do kolīna.

²⁰Zarad čēsa biš nas zaudōbi zānavīk, obandunā na tōku dujinū ol dnēvīh?

²¹Tornāj nas, Gōspodāru, ki sēbi, i obrātīt cemo se;

rinovāj dnēve naše kakō ča jē bīlo u počēlū.

²²Ōli nas ōčeš detrōnko reterāt ol sēbe, ā si bīž tōko žēštōkō jūt i jīdan na nās?

Glosarij

U ovom glosariju donesena su samo ona značenja pojedinih riječi iz idioma organskoga govora Selaca na Braču u kojima se one pojavljuju u ovom prilogu

Kratice:

adj. – pridjev; **adv.** – prilog; **augm.** – augmentativ, uvećanica; **conj.** – veznik; **dem.** – deminutiv, umanjenica; **elipt. imper.** – eliptični imperativ; **excl.** – eksklamacija, uzvik; **f.** – ženski rod, femininum; **fig.** – figurativno, preneseno značenje; **impf.** – imperfektivni, nesvršeni glagol; **m.** – muški rod, maskulinum; **n.** – srednji rod, neutrum; **nes. part.** – nesamostalna čestica; **num.** – broj; **pf.** – perfektivni, svršeni glagol; **pl. tant.** – pluralia tantum; **praepos.** – prijedlog; **uzr.** – uzrečica; **v.** – vidi.

– A –

a, part. – zar	ānim , -a m. – duša, duh
afrōnt , -a m. – uvreda, poniženje	apēna , conj. – tek, upravo
ajutacijūn , -ūnā m. – pomoć	arbitrāt , -ān pf. – presuditi, osuditi
akōnto , adv. – na račun	arivāt , -ān pf. – doći, stići
alegrīja , -e f. – radost, veselje	ašīštīt , -īn impf. – voditi računa, skrbiti
āma , conj. – ali	avelīt se , -ījen pf. – rastužiti se, ražalostiti se
āndel , -a m. – zjenica oka	

– B –

balānje , -a n. – plesanje, ples, bal	bīs , -a m. – ljutnja, bijes
bašćinstvo , -a n. – nasljedstvo, baština	blājđān , -a m. – svetkovina, blagdan
baštijūn , -ūnā m. – utvrda, bastion	bokūn , -ūnā m. – komad
befēl , -ēla m. – zapovijed, naredba	brēz , praepos. – bez
belavišta , -e f. – lijep pogled, vidikovac	brīme , -na n. – breme
belēca , -e f. – ljepota, lijepost	břž , adv. – možda
	butāt , -ān pf. – baciti

– C –

cesār , -ārā m. – car	cīl , cīlā cīlo adj. – sav, cio
------------------------------	--

– Č –

čà, pron. – što

čejadīn, -īna m. – čeljade

– Ć –

ćà¹, ćáce m. – v. ćaća

ćêr, ćerē f. – kćerka, kći

ćà², adv. – odatle, van

ćòrāv, -a -o adj. – koji ne vidi, slijep

ćaća, -e m. – otac, tata; Isto i čà

ćūfīt, ćūfīn impf. – osjetiti

ćapāt, -ân pf. – uhvatiti, uloviti; 2.
dostignuti, stići

– D –

dekoracijūn, -ūnà m. – ukrašavanje
ukras, dekoracija

dněv, -a m. – dan

delikatèca, -e f. – delikatesa

dobića, -e f. – plaća, zarada

dešperacijūn, -ūnà m. – očaj, tjeskoba,
beznadnost

dohodīt, -òdīn impf. – dolaziti, stizati

dešperadūn, -ūnà m. – očajnik

dòjedān, pron. – doti jedan, svaki

děšperān, -a -o adj. – koji je očajan,
tjeskoban

dòklen, conj. – dok

deštrigāt, -ân pf. – uništiti, razbiti

drīvje, -a n. – drvlje

detrônko, adv. – posve, skroz

drīvo, -a n. – drvo

deventāt se, -ân pf. – pretvoriti se,
preobraziti se, postati

dròb, dròba m. – trbuh

dī, adv. – gdje

dujinà, -ē f. – duljina, dužina

dīl, dīlā m. – dio, komadić

dùkica, -e f. – neobljubljena žena, dje-
vica

diťić, -a m. dem. – malo dijete, djetesce

dundār, -ārā m. – ono što je pri kraju,
na izmaku života, životna snaga

ditīnjstvo, -a n. – djetinjstvo

durāt, -ân impf. – trajati

dùšmanin, -a m. – neprijatelj

– E –

ěvoga, excl. – evo

– F –

facāda, -e f. – klesani četvrtasti kamen,
kvadar

fālā, -ē f. – hvala, pohvala

falšitād, -i f. – krivotvorina, neoriginalnost

famōžo, adv. – odlično, izvrsno, savršeno

faštīdij, -a m. – smetnja, tegoba, mučenje

fěšta, -e f. – slavlje

fidelacijūn, -ūnā m. – povjerenje, vjernost

fijēra, -e f. – proslava nebeskog zaštitnika

finīt, -ījēn pf. – završiti, dovršiti

fortica, -e f. – utvrda, tvrđava

frūt, -a m. – plod

fundamēnat, -ēnta m. – temelj

furēšt, -a m. – stranac, tuđinac

– G –

gadarīja, -e f. – gadost

garbūn, -ūnā m. – drveni ugljen

glavār, -ārā m. – namjesnik

glavešina, -e f. – poglavar

gnjīla, -e f. – glina

gomīla, -e f. – suhozid

gorā, -ē f. – planina

gorčīk, -īkā m. – tjeskoba, gorčina

Gospodār, -ārā m. – Gospodin (Bog)

gospodārīt, -ārīn impf. – vladati

grēn – prvo lice prezenta glagola kretanja (ići), koji nema svojeg oblika u infinitivu

grūbo, adv. – tako da nije lijepo, ružno

gucāt, -ān impf. – gutati

gvārdija, -e f. – straža

– H –

hajdučija, -e f. – buntovništvo

hlēncāt, -ān impf. – plakati, cmizdriti

– I –

inādīt se, -ādīn impf. – protiviti se, svađati se

inganāvānje, -a n. – varanje, obmanjivanje

inkargāt, -ān pf. – opteretiti, natovariti

injurāt, -ān impf. – ignorirati, podcijenjivati

ishmūtān, -a -o adj. – koji je promiješan, promućkan

islomīcē, -ā n. – lomljenje, lom

islomīt, -ōmīn pf. – prelomiti, slomiti

ismēčīt, -ēčīn pf. – prignječiti, smečiti

ismrīvīt, -īn pf. – izmrviti, usitniti

isprolongāt se, -ān pf. – produžiti se, produljiti se

Israjīl, -īla m. – Izrael

istrvīt, -īn pf. – izmrviti, usitniti

isturnān, -a -o adj. – koji je iscijeđen u turnju, istiješten

iščāt, iščēn impf. – tražiti, iskati

išpòrkān, -a -o adj. – koji je nečist, isprljan

izahodīt, -ōdīn impf. – ići vani, izlaziti

izlāskāt, -āškān pf. – protjerati, potjerati

izvòjīt se, -īn pf. – nauživati se, zado-
voljiti se

izvrĉāt se, -en impf. – prevrtati se, okre-
tati se

iž, praeos. – iz

ižvampīt, -ījen pf. – ishlapjeti

– J –

Jākò, -ē m. – muško ime Jakov

jālovōst, -i f. – neplodnost, sterilnost

jazīk, -a m. – jezik

jelīn, -a m. – jelen

jelnò, adv. – jedno

jemāt, jēmān impf. – posjedovati, imati

jērbo, conj. – jer

Jeruzòlim, -a m. – Jeruzalem

jīdēnje, -a n. – ljutnja, jed, srdžba

jīst, jīn impf. – jesti

jòko, -a n. – organ vida, oko

jòšćec, adv. – još

jūr, adv. – već

jūrve¹, adv. – već

jūrve², part. – samo

jūsta, jūst (jūstījūh i jūstīh) pl. tant. – usta

– K –

kā¹, conj. i adv. – kao

kā², pron. – koja

kāča, -e f. – lov

kāla, -e f. – uska ulica, uličica

kalāda, -e f. – tmurni oblaci koji se
gomilaju na horizontu

kālī, kāl (-īh) pl. tant. – izrasline na
donjem dijelu nogu, kurje oči

kambijāt se, -ān pf. – promijeniti se,
izmijeniti se

kampātik, -a m. – porez, namet, daća

kantūn, -ūnā m. – ugao, ćošak

kapāc, -a -o adj. – koji je smion, odva-
žan, hrabar

kārāt se, kāren impf. – prepirati se, sva-
đati se

kaštīgāt, -ān pf. – kazniti

kī¹, pron. – koji

kī², praeos. – prema, ka, k

klèh, klehā m. – tlo, pod

kò, pron. – tko

kòko, adv. – koliko

kòfīno, -a n. – pokoljenje, rod

kòlo¹, praeos. – uokolo čega, oko, oko-
lo

kòlo², adv. – oko, otprilike, približno

kolūr, -a m. – boja

komparāt, -ān impf. – uspoređivati

komplēto, adv. – cjelovito, potpuno

konòp, -opā m. – konopac, uže

kòntra, adv. – tako da je suprotno,
protivno

kosirīca, -e f. – donja čeljust, vilica

kòstrēt, -i f. – kozja dlaka, kostrijet

koščē, -ā n. – kosti

košiderāt, -ān impf. – razmatrati, pro-
mišljati

krāj¹, -ājā m. – kralj

krāj², -ājā m. – obala, kopno

krājēstvo, -a n. – kraljevstvo

krakūn, -ūnā m. – kračun

krāvīt se, krāvīn impf. – topiti se

krìpošća, -e f. – snaga, jakost
krivinà, -ě f. – krivica
kršt, -a m. – onaj koji je kršten, krštenik
kućeràk, -črka m. – okrugla poljska kamena nastamba stožastoga krovišta i bez prozora građena tehnikom suhozida; fig. šator
küćišće, -a n. – kuća, dom

kumpâr, -a m. – prijatelj, drug
kumparît, -în impf. – dostojanstveno izgledati
kumparîvânje, -a n. – dostojanstvo
kumpatît, -în impf. – trpjeti, patiti
kurât, -a n. – svećenik, pop, dušobrižnik

– L –

laskadûr, -ûrâ m. – onaj koji tjera, protjerivač
lâskât, lâskân impf. – protjerivati, tjerati
lavurât, -ân impf. – raditi, djelovati
lijûn, -ûnâ m. – lav

lipôst, -i f. – ljepota
lopžžâr, -a m. – lončar
lovâč, -âčâ m. – lovac
lûg, lûgâ m. – pepeo
luminažitâd, -i f. – svjetlost, svjetlo

– M –

mâ, conj. – ali
malicija, -e f. – pokvarenost, zloba, pakost
manjât, -ân impf. – jesti, blagovati
manjatîva, -e f. – jelo
markčz, -êza m. – mjesečnica, menstruacija
mâtër, -ere f. – majka, mama
mečât, mèčën impf. – stavljati
mèju, praepos. – između, među

mètnût, -en pf. – staviti
mîr, mîrâ m. – zid
misîr, -îrâ m. – bogatstvo
mîsto, -a n. – naselje, grad; 2. mjesto
mizerikôrdija, -e f. – samilost, milost
mlikò, -à n. – mlijeko
momčujâk, -ûjka m. dem. – mlad momak, momčić
mrnjât, mŕnjen impf. – zanovijetati

– N –

nabübât se, -übân pf. – najesti se, nasititi se
nâda, praepos. – iznad, nad
nahodît, -òdîn pf. – nalaziti, naći
nâko, adv. – na onaj način, onako
nâmîsal, -îsli f. – pomisao, misao
namîslît, -în pf. – naumiti, nakaniti

nâprama, praepos. – prema, ka, k
napŕtît, -în pf. – staviti, vezati (o životinji), natovariti
narîcânje, -a n. – pjevanje tužbalica, oplakivanje
nâse, adv. – natrag, nazad
nâskrôz, adv. – posve, sasvim

năuznăk, adv. – tako da je na boku,
nastranu
nebesă, nebēs pl. tant. – nebeski svod,
nebo
nenăđinja, -e f. – nevolja, nesreća
nenăvđit, -i f. – mrziti, prezirati
nepošćenje, -a n. – nepoštenje, neprav-
da
ni¹, conj. – niti
ni², pron. – onaj; 2. oni
nđdra, nđdar (nđdrđh) pl. tant. – njedra

nijănci, conj. – niti
nikăda, adv. – nekad
nikadăre, adv. – nikad
nikôr¹, pron. – nitko
nikôr², pron. – netko
nđndđr¹, adv. – na nekom mjestu, negdje
nđndđr², adv. – ni na kojem mjestu, nigdje
niza, praepos. – niz
nò, pron. – ono
nù, pron. – onu

– NJ –

njănci, conj. – niti

– O –

obălit, -ălđn pf. – srušiti, oboriti
obandunăt, -ăn pf. – ostaviti, napustiti
obđšjăt, -đšjăn impf. – vješati
òbo, praepos. – o
obznănit, -đn pf. – objaviti, obavijestiti,
navijestiti
oda, praepos. – od
odalěćit, -ěćđn pf. – udaljiti
odasvŭkŭd, adv. – sa svake strane, oda-
svud
ògănj, ògnja m. – vatra
okđnŭt, -en pf. – otkinuti
ol, praepos. – od

oldahnŭt, -ăhnen pf. – predahnuti, po-
činuti
olgojđt, -òjđn pf. – odgojiti; 2 uzgojiti
olhrănit, -ănđn pf. – othraniti
òli, conj. – ili
olkŭpđt, -ŭpđn pf. – otkupiti, spasiti (o
grijehu)
òlsrca, adv. – odsrca, srdačno
olvrătđt, -ătđn pf. – vratiti, povratiti; 2.
uzvratiti
òral, òrla m. – orao
osđn, -a m. – zasjenak, sjena
ošervăt se, -ăn pf. – osvrnuti se
otešćăt, -ăn pf. – postati težim, otežati

– P –

pănăt, pănăn impf. – kriomice gledati,
vrebati
pariçăt, -ăn pf. – pripremiti, spremi; 2.
spraviti jelo, skuhati

părtđt, -đn pf. – krenuti
pasăt, -ăn pf. – proći, prijeći
patiměnat, -ěnta m. – patnja
pensăt, -ăn impf. – misliti, razmišljati

- pensīr**, -īrā m. – misao
perfin, adv. – ipak, pak
perikuložitād, -i f. – opasnost
pešnja, -e f. – usna
pinēzi, pinēz (pinēzih) pl. tant. – novci
pīnkicu, adv. – malo
pīpnūt, -en pf. – dodirnuti, taknuti
pīz, -a m. – težina, teret
plāmīk, -a m. – plamen
plēščāt, plēščēn impf. – pljeskati
počelò, -à n. – početak
počinučē, -à n. – počivanje
počinūt, -en pf. – odmoriti se, predahnuti
podānak, -ānka m. – donji dio nečega, dno
podnišāt, -išān impf. – podnositi, trpjeti
podrugīvāt se, -ījen impf. – podrugivati se, rugati se
poginučē, -à n. – stradanje, pogibelj
pogucāt, -ān pf. – progutati
pōklen, adv. – nakon
pokripīt se, -īpīn impf. – osnažiti se, ojačati se
poldignūt, -en pf. – podignuti, podići
pomīlovāt, -ujen pf. – smilovati se
pōp, popā m. – svećenik, dušobrižnik
portūn, -ūnā m. – veliki ulaz, vrata, kapija
pošćenjačina, -e f. – pošten čovjek, poštenjak
poškūrīt, -ūrīn pf. – potamnjeti
potočāk, -ākā m. – potocić
pōvodāj, -a m. – oveća količina vode (okiši), povodanj
požerāt, -ēren pf. – požderati, izjesti
prāvjāt, prāvjān impf. – govoriti, pričati
pribīvāt, -ījen impf. – živjeti, prebivati
prīda, praepos. – ispred, pred
prīdāt, -ān impf. – plašiti se, strašiti se
prignjīvāt, -ījen impf. – priginjati, saginjati
priklinjāt, -en impf. – vapiti, preklinjati
prinčipeša, -e f. – princeza
pripasāt se, -ān pf. – opasati se, zapasati se
pristōje, -a n. – prijestolje
probesidīt, -īn pf. – progovoriti
prōc se, prōjden pf. – provesti se, proći se
profēta, -e m. – prorok
profundāt se, -ān pf. – strovaliti se, propasti
progadūr, -ūrā m. – put, staza
prōgōn, -ōna m. – staza u polju među suhozidima
proklēščina, -e f. – prokletstvo
prolāškāt, -āškān pf. – protjerati, istjerati
pronoštikānje, -a n. – proroštvo, proricanje
pronoštikāt, -ān pf. – izreći proroštvo, proreći
prosēst se, -ēden pf. – ulegnuti se, uleći se
přpa, -e f. – strah
pržunjēr, -ērā m. – zatvorenik, utamnichenik, sužanj
pūk, -a m. – narod
pūsti, -a -o adj. – mnogobrojni, mnogi

– R –

raspošćenit, -ėnin pf. – seksualno iskoristiti, obeščastiti, obljubiti
razožgāt, -ān pf. – razgorjeti, rasplamsati
razgalāvāt, -ājen impf. – razodijevati
razvaljėnje, -a n. – razvalina, ruina
ražaloščėnje, -a n. – žalost, tuga, jad
regijūn, -ūnā m. – pokrajina, regija
rėgula, -e f. – zakon; 2. pravilo
rėt, -a m. – poštovanje, čast

reterāt, -ān pf. – odmaknuti, odalečiti
reterāt se, -ān pf. – odmaknuti se, odalečiti se
rigvārd, -a m. – poštovanje, respekt
rinovāt se, -ān pf. – obnoviti se
rožine, -īn pl. tant. – rogovlje
rūgō, -ā n. – sramota, sram
rumėn, -ėna -ėno adj. – koji je crvene boje, crven
rūžėnje, -a n. – sramoćenje, sramota

– S –

sādār, adv. – sada, sad
sagrišėnje, -a n. – grijeh
sagrišit, -īšīn pf. – učiniti grijeh, sagriješiti
sāl, adv. – sada, sad
samaritān, -a -o adj. – koji ima samilosti, milosrdan
samaritānščina, -e f. – milosrđe, samilost
sedīt, -īn impf. – sjediti
sentimėnat, -ėnta m. – osjećaj, čutilnost, sentiment
sforcān, -a -o adj. – koji je snažan, jak
Sijūn, -ūnā m. – Sion
sinjāl, -ālā m. – znak, oznaka
siromāščina, -e f. – siromaštvo
skalāt, -ān pf. – spustiti, skinuti
skonsumāt, -ān pf. – onerediti, pomutiti
skūpščina, -e f. – okupljanje, skupljanje (o ljudima)
skūt, -ūtā m. – njedra
smūcānje, -a n. – lutanje
snervāt se, -ān pf. – izivcirati se, iznervirati se
so, praepos. – v. **su**

spīza, -e f. – hrana, jelo
spomėnūt se, -ėnen pf. – prisjetiti se, sjetiti se
spominjāt se, -en impf. – prisjećati se, sjećati se
srid, praepos. – usred
starešina, -e f. – starješina
stāvīt, -īn pf. – usporediti, komparirati
stīnje, -a n. – hrpa stijena, stijenje
stišćān, -a -o adj. – koji je stiješten, pritisnut
strahovito, adv. – strašno
strašīt, -īn impf. – plašiti, strašiti
su, praepos. – sa, s; isto i **so** i **š**
sūprotiva, adv. – tako da je suprotno, protivno
sužānjščina, -e f. – ropstvo, sužanjstvo
svėhnūt, -en pf. – uvenuti
svetišće, -a n. – svetište
svisokėga, adv. – visoka
svřha, -e f. – svršetak, kraj
svūdīr, adv. – posvuda, svuda, svagdje

– Š –

- š, praepos. – v. **su**
šajëta, -e f. – strijela
šalvãnje, -a n. – spasenje, oslobađanje
šalvãt, -ãn pf. – spasiti, osloboditi
šamaštrãn, -a -o adj. – koji je iscrpljen, potlačen
šãvãt, šãjen impf. – slati
šedûta, -e f. – sastanak
šemuçãt, -ãn impf. – glavinjati, teturati
šenica, -e f. – pšenica
šentënca, -e f. – osuda, presuda
šermûn, -ûnã m. – svečani govor, besjeda
šërva, -e f. – sluga
ševerjãnje, -a n. – glavinjanje, teturanje
šinjôra, -e f. – gospođa
škãja, -e f. – okrajak stijene
škapulãt se, -ãn pf. – spasiti se, osloboditi se
škovãce, -ãc pl. tant. – smeće
škurëca, -e f. – mrak, tama
špãrãt, -ãrãn impf. – štedjeti
šporkica, -e f. – nečistoća, prljavština
štrãda, -e f. – široka ulica
šuperãt, -ãn pf. – nadvisiti, nadjačati
šuprûžina, -e f. – palica

– T –

- tãkmac**, -a m. – takmičar, natjecatelj, protivnik
taštãt, -ãn pf. – isprobati, testirati
tëkãr, conj. adv. – tek, istom
tíšitej, -a m. – tješitelj
tmica, -e f. – mrak, tama
tòko, adv. – u tolikoj mjeri, toliko
tornãt, -ãn pf. – vratiti, povratiti
trjãt, -ãn impf. – trljati se, mrviti se
trûdan, -na -no adj. – koji je umoran, premoren
trzã, -ë f. – čistina, pustopoljina; 2. puštinja
tûjãt, tûjãn impf. – valjati, kotrljati
tujîn, -îna m. – stranac, tuđinac
tukãt, -ãn impf. – trebati, morati
tùlica, -e f. – tobolac
tûran, tûrna m. – tijesak, turanj

– U –

- ûdova**, -e f. – udovica
udrît, ûdren pf. – udariti, tresnuti
uduplãt, -ãn pf. – udvostručiti
ûfãnje, -a n. – nada, nadanje
ulist, -izen (-îzën) pf. – ući, unići
umorît, -òrîn pf. – ubiti, umoriti
upãnãt, -ãnãn pf. – primijetiti, ugledati
ûsakrëť, adv. – kriomice, kradom
ushmûtãt se, -ãn pf. – uzburkati se, uskomešati se
uspijentãt, -ãn pf. – učiniti uspravnim, uspraviti
ustãt se, -ãnen pf. – dignuti se, ustati
utíšît, -în pf. – dati utjehu, utješiti
uzdahnjîvãt, -îjen impf. – uzdisati, dahtati
užgãt, užmen pf. – upaliti, zapaliti

– V –

vădăt , -ân impf. – morati, trebati	verûga , -e f. – okov, negve
vânka , adv. – s vanjske strane, vani	věšta , -e f. – haljina, suknja
vapîjăt , -en impf. – zazivati u nevolji, vapiti	vî , pron. – ovaj
väs , svä svò adj. – koji je cijeli, sav	vîk , -a m. – stoljeće, vijek
vazěst , vâzmen pf. – uzeti, primiti	vikovišnji , -a -e adj. – koji je vjekovje- čan, trajan
vazimăt , -îmjén (-îmân) impf. – uzima- ti, primati	visočāk , -ākā m. – visina, vis
věhnūt , -en impf. – venuti	višje¹ , adv. – konačno, najposlije, najzad
velè , adv. – v. velèti	višje² , praepos. – povrh, iznad, nad
velèti , adv. – tako da je mnogo, puno	vòde , adv. – na ovome mjestu, ovdje, tu
vêngo , conj. – nego	vřtāl , vřtla m. – vřt
	vřtejăt , -ân impf. – vřtjeti, obrtati

– Z –

zajüstît , -ûstîn pf. – zaustiti	zàništa , adv. – za vrlo malo, nizašto
zalopătît , -ătîn pf. – udariti, tresnuti	zàrad , praepos. – zbog
zamotăt se , -òtân pf. – smotati se, omotati se	zaudobît , -òbîn pf. – zaboraviti
zànavîk , adv. – zauvijek, zavazda	zgrîšît , -îšîn pf. – sagriješiti
	zléd , -i f. – ozljeda, rana

– Ž –

žejà , -ě f. – žed	žvêlto , adv. – tako da je brzo, okretno, hitro.
žeštokò , adv. – tako da je jako, snažno	
žřvanj , žřvnja m. – okrugao kamen kojim se u mlinu melje žito	